

Stor forskel gør en stor forskel

9 muskler børn kun kan træne sammen med andre

Af Liselotte Lyngsø og Anne Skare Nielsen stiftende partnere i Future Navigator.

Det er meget simpelt: Fremtidens samfund skal bruge kreative, engagerede originaler i tætte, forpligtende fællesskaber, der kan selvledelse og som har viljen til at udvikle sig med opgaver de endnu ikke kender. Vi får fokus på menneske-til-menneske jobs, og vil grine af dengang vi "gik på arbejde". Derfor skal fremtidens skole ikke producere soldater, administratorer, mellemledere og andre persontyper, der skal få rutinerne til at glide og slibe kanter og hjørner af. Fremtidens skole skal i det hele taget slet ikke producere. Den skal investere og facilitere.

Skolen skal skabe robuste, rummelige, empatiske, fællesskabsorienterede mennesker, der har lyst til behandle hinanden godt. Vi vil ha' selvstændige, passionerede, skøre, skæve, rebelske og engagerede unika-modeller, der ved at ingen robot eller automatisering nogensinde kommer til at overflødiggøre dem. For i fremtiden bliver alt hvad der er let at gentage overtaget af maskiner og algoritmer. Vi mennesker sidder tilbage med det svære. Og det sjove.

En skoleklasse skal være sammen i mange år. Og formålet med at gå i skole er ikke at "nå i mål", blive hurtigt og effektivt færdige, og få gode karakterer. Formålet er at finde ro, der hvor man er. Kunne blomstre på sine egne præmisser. Lære det man er klar til at lære. Lære at lære. Få selvtilid fordi man ved, at der er noget man er rigtig dygtig til. Men intet af det kan lade sig gøre, hvis ikke fællesskabet understøtter det, og ser det som sit absolut vigtigste formål. For det ene udelukker ikke det andet. Det er ikke enten/eller længere. Det er både-og. Det er ikke enten liberal eller social. Det er begge dele. I fremtiden kan vi kun udfolde os frit, hvis vi er i et fællesskab, der understøtter det, og ser det som sit vigtigste formål. Udviklingen har begge retninger i sig. På den ene side mennesket som et dybt socialt væsen, og på den anden side som en narcissist, der risikerer at drive ind mobiltelefonens pseudo-sociale ensomhedshul. Derfor har det aldrig været vigtigere at diskutere skoleliv.

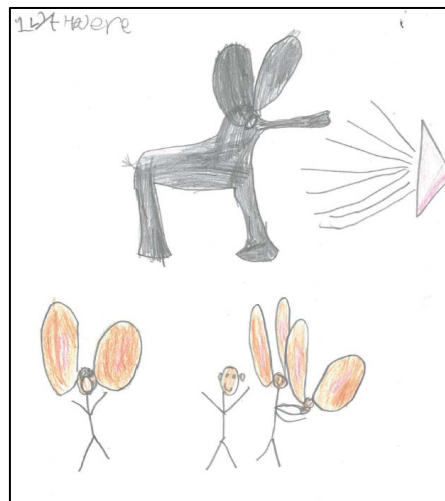
Vi har ikke altid lyst til at være sociale. Og det er ikke altid fedt, at være en del af et fællesskab - men det gode liv handler ikke altid om hvad man har lyst til. Det handler også om, hvad man har pligt til. Skolen er vores vigtigste fællesskab.

Så børn: Her er 9 vigtige muskler som i skolen kan give jer unik anledning til at træne sammen.

1. Lyt højere

Vi går alle rundt i vores eget ekko-kammer. Vores egen filterboble. Vi bekræftes konstant i vores eget verdenssyn, hvilket betyder, at vi måske oplever os selv som enormt udadvendte og tolerante, men selvom vi i bund og grund er vi det kun er det, når vi er sammen med mennesker, der er udadvendte og tolerante på præcis samme måde som os selv. Vi får ikke trænet vores diskussionsmuskler, og går ikke ind i konflikterne med et konstruktiv afsæt.

Idiot var det gamle græske ord for et menneske, der ikke stemte eller deltog i debatter med henblik på at være en borger i samfundet. Nuvel, vi er godt i gang med at blive hinandens idioter. Skolen er et af de få steder, hvor vi tvinges til at være sammen med mennesker vi ikke nødvendigvis selv ville opsøge. Mennesker vi ikke deler tro, ideologi, værdigrundlag, uddannelse eller verdenssyn med. Det er ubehageligt, absolut ikke særlig sjovt og pisseirriterende - men hold nu op hvor bliver det en gave, for dem der lykkes med at skabe etablerede fællesskaber der forløser, beriger og inkluderer den forskellighed.

Så børn: I skal lytte høje, udvikle et indre kompas, som gør det nemmere for jer, at navigere i en verden præget af forskellighed uden at skulle gå i flyverskjul eller til angreb.

2. Empati

Empati har fanden skabt! Det er jo umuligt at træffe rationelle, profitmaksimerende beslutninger, hvis man føler for dem, det går ud over. Der er en grund til, at ledere gerne vil sidde fjernt fra verden i et glaskontor. Men i takt med, at viden automatiseres, processer speedes up, landmanden ikke behøver at køre sin egen traktor, bliver sociale færdigheder langt mere afgørende. Man skal kunne tænke selv! Man skal kunne forestille sig, hvad der vil ske om lidt, og tage ansvar for konsekvenserne af ens handlinger. Uanset om man er en omsorgsmedarbejder, der kan hjælpe alkoholikeren med at undgå at falde i hullerne, eller en kloakingeniør der kan forstå at

undergrundsarbejde påvirker samfundslivet og klima ovenover. Børn er ofte super-empater, hvilket gør dem sårbare i en stresset, målstyret hverdag. Måske er det derfor at superheltefilm er så voldsomt populære lige nu. Alle superhelte startede som utilpassede børn, der ikke kunne styre deres kræfter. De gode superhelte udfolder deres potentiale med hjælp fra familiemedlemmer der elsker dem, den guidende guru der træner dem og/eller den søde, men skrappe kæreste der rummer dem. Og ja, det er meget nemmere at være superskurk. Forskellen mellem en helt og en skurk er nemlig at skurkene ikke føler eller lader sig styre af empati, hvorimod superhelten ofte er i evig, indre konflikt. Livet har altid været hårdt og empati gør ikke tilværelsen nemmere. Men det gør den i høj grad bedre.

Så børn: Empati gør ikke livet nemmere for jer. Empati kræver, at I kan holde en pause, og det er - som man siger - i pauserne meningen opstår. Når verden er vild og voldsom får empati os til at sænke paraderne.

3. Riv ned

Skolen slutter aldrig. Vi kommer aldrig i mål, og vi bliver aldrig færdige. Levende organismer er i konstant forandring, men det kan kun lade sig gøre, fordi de "ved hvem de er". Hudceller dør og fødes hele tiden, men forbliver hudceller. Avocadoen bliver ikke spontant til en ananas, men kører sin egen evige cyklus. Alt forandrer sig, for at det kan forblive det samme. Den dårlige nyhed, siger buddhisterne, er at vi alle er i frit fald. Den gode nyhed er, at der ikke er nogen bund. Når man irriteres over forstyrrelsen, i ikke at blive færdig eller i ikke at kunne gøre tingene perfekte, så er det måske ikke så meget de uregerlige sidekammerater, man skal hidse sig op over, så meget som det underliggende budskab: At kaos, destruktion og evig frustration er lige så vigtigt i det kreative spil som fordybelse, mestring og skabelsesproces. Wulff-Morgenthaler har tegnet 2 små børn på en strand: Den ene sidder dybt koncentreret og klapper på sit perfekte sandslot. Den anden hænger i luften med skovlen hævet over hovedet, klar til at jævne den andens projekt med jorden. Begge dele er lige vigtigt i fornyelsen. Hvis ikke vi river ned, ødelægger og skiller os af med det gamle, kommer der ikke noget nyt. Så tegn de fine tegninger, og byg verden op i modellervoks, men giv så plads til at det hele skal i konfettimaskinen, eller mases om til regnbuefarvede næsehorn af små fedtede fingre bagefter. Der mangler i høj grad nogle smadre-fag i skolen. Dér hvor alle har tallerkner og boldtræer med, og hvor man kan få frit løb for at sparke, ødelægge og destruere - uden bagefter at skulle føle sig som et dårligt menneske.

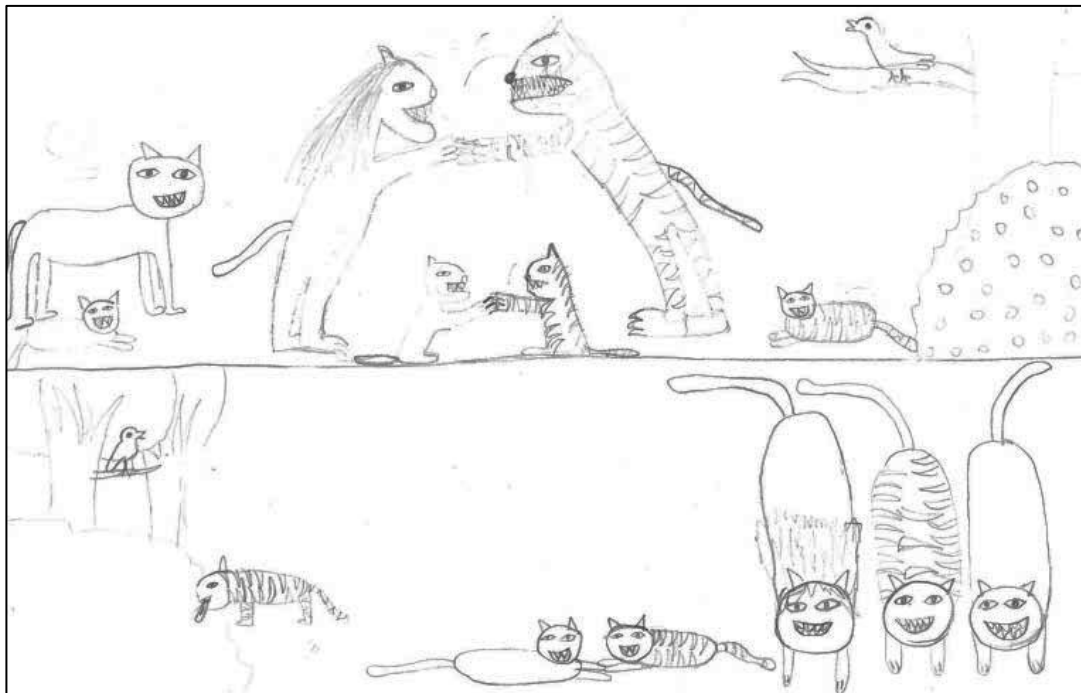
Så børn: Hvis der er nogen i denne verden, der mestrer fornyelse er det moder natur. Vulkanudbrud mig her og skovbrande og jordskælv mig der. Hun river ned og dræber alt på sin vej, men bagefter blomstrer det op med liv.

4. Tolerance

Renæssancen opstod ikke for ingenting i havnebyer. Der hvor forskellige religioner, kulturer, sprog, etnicitet, madvaner og madopskrifter krydser klinger opstår der sjældent sød musik. Der opstår larm, frustration, slåskampe, epidemier og oprør. Og deraf behovet for at sameksistere, sætte rammer der ikke kvæler friheden men muliggør den, skabe nye markeder med ideer og produkter der kan komme flertallet til gode, kunne gå hjem fra byen uden at blive slået ned, fordi man har en sjov hat på, vil kysse med en af sit eget køn osv.

Det er tolerancen der gør, at vi ikke længere brænder hinanden på bålet. Det var tolerance, der forhindrede Sydafrika i at smelte ned efter Apartheid. Og at vi kan flyve på charterferie uden at dræbe de andre undervejs, selvom de lugter, skal på toilettet, breder sig eller har skrigende unger. Det er viljen til at sætte sig udover sin egen historie og egne fordomme, og anerkende at de andre også har været små børn engang, og også bare gør det bedste de kan, uanset hvor latterligt de opfører sig. Når vi ikke er tolerante, ruller vi os som glade grise i vores selvsmagende, selvretfærdige forargethed over hvor dumme "de andre" er, eller bidrager til en endeløs tråd på Facebook, hvor vi svælger i, at klassen igen har lus.

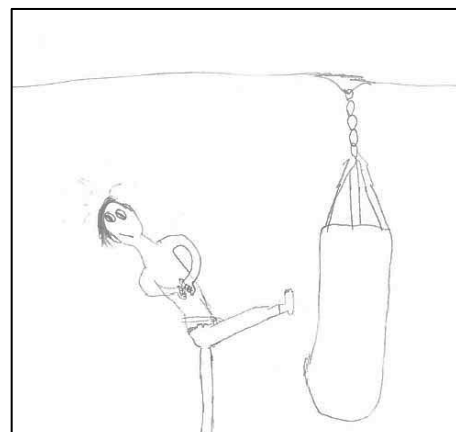

Så børn: Tolerance er at erkende, jeg ikke kan lide dig og at jeg ikke forstår dig, men at du har ligeså meget ret til at være her, som jeg har. Tolerance har det til fælles med mod, at det får verden til at vokse og krympe i takt med hvor god man er til at udvise det.

5. Udhold smerte.

Den der vinder en Ironman, er ikke personen der er i bedst form eller har trænet mest. Det er hende, der kan udholde mest smerte. Hvad børn lykkes med i livet, formes af deres udholdenhed. Hvis man ikke kan udholde lugten i bageriet, så bliver man ikke bager. Hvis ikke man kan klare børnelarm, så vælg en anden karriere end pædagog.

Du bliver ikke politiker, hvis ikke du kan udholde bullshit. Du bliver ikke kunstner, hvis ikke du kan rumme lidelse. Du bliver ikke lærer, hvis du ikke kan udholde forskellighed, forstyrrelser og

forældreindblanding. Du bliver ikke en god mor eller far, hvis ikke du kan udholde tanken om, at du ikke længere er universets centrum.

Så børn: I skal både kunne holde ud og holde ved. I skal kunne finde styrken inde i jer selv til aldrig at give op på en dårlig dag. I skal kunne holde aftalerne, I laver med jer selv - og vide, at bare fordi andre opfører sig dårligt, er det aldrig en undskyldning for at I må gøre det samme.

6. At mestre dilemmaer

En gymnasieelev, som vi underviste i fremtidsforskning sagde engang, "det bliver nemmere at forudse fremtiden, men sværere at håndtere dilemmaerne". Det samme hører vi fra de beslutningstagere, vi er i berøring med - over hele verden. Dilemmaer, paradokser og et nyt, kæmpestort behov for at kunne møde det ukendte uden svar - men med gode spørgsmål: Hvis bilerne kan køre sig selv, f.eks. hvordan skal de så forsikres? Og hvem bærer skylden, hvis nogen køres ned? Er det stadig chaufføren? Er det fabrikanten eller dem, der har produceret softwaren? Eller?

I fremtidens samfund er ansvar noget man rigtig gerne vil ha'. For den der har ansvaret har handlingsretten. Den der tager skylden kan sidde for enden af bordet, når der skal skabes nye løsninger.

Så børn: At lære at håndtere dilemmaer er uvurderligt. Hvem skal jeg lege med i dag? De smarte, som jeg egentligt ikke har det vildt hyggeligt sammen med? Eller min bedste ven, som de smarte i denne uge har stemplet som "en nørd"? Eller er det ok bare at være for mig selv? Tag et minut og argumenter højlydt og helhjertet for de tre alternativer. Tænk hvor meget bedre beslutninger I ville tage, hvis I smagte på dilemmaerne noget mere.

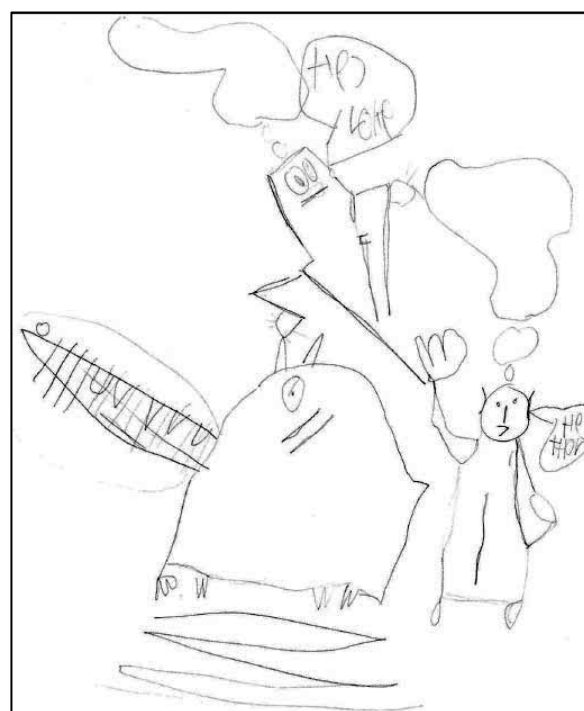

7. Byg forpligtende fællesskaber

Ingen får succes alene i fremtiden. Forpligtende fællesskaber - defineret som lange, sunde, trygge, til tider konfliktfyldte forhold til andre mennesker, der sætter pris på dig lige præcis som du er - bliver der hvor vi henter livsglæde, energi og ballast til livets op og nedture. Det handler om at nå frem til en større og mere langsigtet værdi sammen. I den gamle skole var målet vigtigst: At vinde i livets Matador ved at ruinere de andre og promovere sig selv. I fremtidens skole får vi gamere der med en fællesskabsorienteret logik har vænnet sig til at dele indsigter, resultater og fif så spillebanen bliver bygget større og bedre.

Inklusionsbørn "forstyrre" vores Matadorspil". Inklusionsbørn kræver sjovt nok deres egne spilleregler. Og det er sundt, for dermed udfordrer det, at vi alle skal spille det samme spil på samme tid. I stedet tvinger de os til at opbygge nye og komplementerende spillebaner, hvor alle kan deltage.

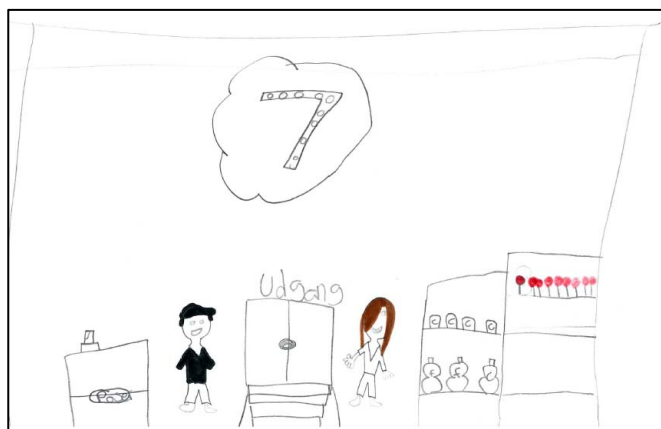
Så børn: På fremtidens rejse er destinationen dig selv. Pointen er ikke at vinde eller tabe, men at være en del af et spil, alle kan vinde uden at nogen taber. Succes er ikke at nå toppen af Everest og dræbe hele sit team i processen, men at være villig til at ændre retning, sænke farten og række hjælpende hænder ud til hinanden, fordi den type af lærende, forpligtende fællesskaber altid vinder på den lange bane.

8. Træn din læringsmuskel

Lad os sammenligne med sundhedssektoren. I 1937 havde et gennemsnitshospital 6 behandlinger. Ville man have medicin, var det altså et fåtal at sygdomme man kunne fejle. Om man overlevede var mere op til ens helbred før man blev syg, og om stjernerne var én venlig stemt, end det var selve behandlingen man fik. Spol frem til nutiden og sku ind i fremtidens behandlingssystem: Vi bevæger os fra behandling til forebyggelse, fra standard til skræddersyet, fra systemet i centrum til patienten i centrum. 3D-printning af piller, genetisk screening, monitorering samt træning og koordinering af sundhedspersonalet vil betyde, at DU får lige præcis den behandling, der er optimal for DIG.

Det er præcist det samme, der er gang i skolen i dag. Vi bevæger os fra uddannelse til træning, fra ensretning til original, fra systemet i centrum til barnet i centrum. Adaptiv læring findes allerede. Verden er en legeplads af muligheder, der uden skam knækker alle rigide læringsplaner. Mange har allerede prøvet kræfter med robotter i skolen, programmering, virtual reality, flipped class room og blended learning. Pokemon Go har for nyligt fået selv de mest trætte og umotiverede skolebørn til at tilbagelægge kilometer efter kilometer.

I fremtiden vil eleverne ikke længere gå til eksamen i et pensum - men i at kunne sætte et pensum sammen på en måde så de skaber motivation og værdi for både sig selv og andre.

Så børn: Tag ansvar for andre. Lær andre at lære, det er det, der sparker mest røv i forhold til selv at forstå og samtidigt et enkelt trick til at blive nyttige og værdifulde kammerater.

9. Lav fejl

Når vi skal forudsige, hvad der bliver vigtigt i fremtiden, er det altid smart at kigge på det, der bliver den knappe ressource. I takt med at maskiner og kunstig intelligens overtager flere og flere af vores opgaver, bliver fejl langt mere sjældent. For eksempel forventes bilulykker at blive reduceret med 98%, når den førerløse bil kommer. Vi mennesker er til forskel fra maskiner super gode til at lave fejl. Og det er godt! Mange af verdens bedste opfindelser er opstået som følge af menneskelige fejl. Petriskålen der ikke var blevet gjort ren, blev til begyndelsen på pencillin, Post-It notes kom til verden ved et fejlslagent forsøg på at producere superlim.

Så børn: I skal ikke være bange for at lave fejl. I skal tale om dem og lære af dem. Fra fejlene vil vi nå frem til livsnødvendige indsigter, maskiner ikke kan nå. P.S. men der er ikke nogen grund til at dem igen og igen.

